
Eigendomsrecht & Mediarecht

Mr. M. van Perzië, Mr. T.F. Visser

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers

TM

Eigendomsrecht & Mediarecht

Mr. M. van Perzië

Mr. T.F. Visser

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten

Ontwerp omslag: G2K Designers, Groningen/Amsterdam

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die desondanks onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich aanbevolen.

0 / 14

© 2014 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reproductieve veelevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-85542-0

ISBN 978-90-01-81319-2

NUR 820

Woord vooraf

Het intellectuele eigendomsrecht is een rechtsterrein dat een steeds boeiender, maar ook steeds gecompliceerder aanblik biedt. In dit boek hebben we getracht de privaatrechtelijke regulering van commerciële activiteiten op het gebied van intellectuele eigendomsrechten en mediarecht op hbo-niveau te belichten.

Eigendomsrecht & Mediarecht biedt een inleiding en een basis voor verdere verdieping op het gebied van de artistieke eigendomsrechten, zoals het auteursrecht, de naburige rechten en het portretrecht, en de industriële eigendomsrechten, zoals de octrooien, patenten, handelsmerken en modellen. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan het mediarecht. In dit boek worden zowel de theoretische grondslagen als de (oude en nieuwe) praktijkproblemen op doortimmerde en overzichtelijke wijze aan de orde gesteld. Er wordt aandacht besteed aan de privaatrechtelijke regulering van commerciële activiteiten op het gebied van intellectuele eigendomsrechten en mediarecht.

Wij zijn veel dank verschuldigd aan de heer mr. drs. A. Foster (Universiteit Leiden) voor zijn ondersteuning in verband met de totstandkoming van dit boek. Ook aan de heer drs. A.W.M. Pilot, mevrouw drs. T. Reindersma en hun collega's bij Noordhoff Uitgevers zijn we veel dank verschuldigd voor hun nuttige adviezen en commentaren.

Wij hopen dat collega's en studenten die dit boek gebruiken het interessant en nuttig zullen vinden. Natuurlijk houden we ons aanbevolen voor suggesties en commentaren naar aanleiding van de inhoud van dit boek.

Mr. M. van Perzië
Mr. T.F. Visser

Inhoud

Inleiding 8

1 Terreinverkenning eigendomsrecht en mediarecht 11

Competenties

- 1.1 Achtergrond eigendomsrechten en mediarecht 12
 - 1.2 Intellectuele eigendomsrechten 13
 - 1.3 Internationale regels ter bescherming van intellectuele eigendomsrechten 15
 - 1.4 Rechtsbronnen op het gebied van eigendomsrechten 17
 - 1.5 Medialandschap 18
 - 1.6 Het analyseren van rechterlijke uitspraken 19
- Samenvatting 21
Oefenvragen 22

2 Auteursrecht 25

Competenties

- 2.1 Beschermingsgebied van het auteursrecht 26
 - 2.2 Het werk 26
 - 2.3 De rechthebbende (auteur en coauteurs) 29
 - 2.4 Openbaar maken en verveelvoudigen 30
 - 2.5 Het persoonlijkheidsrecht 32
 - 2.6 De beperkingen van het auteursrecht 34
 - 2.7 Rechtshandhaving 34
 - 2.8 Analyse jurisprudentie auteursrecht 36
- Samenvatting 37
Oefenvragen 39

3 Exploitatie van het auteursrecht en belangenorganisaties 43

Competenties

- 3.1 Vormen van exploitatie van het auteursrecht 44
 - 3.2 Reprorecht en thuiskopie 46
 - 3.3 Belangenorganisaties 49
 - 3.4 Analyse jurisprudentie exploitatierecht/belangenorganisatie 52
- Samenvatting 54
Oefenvragen 55

4 Naburige rechten 57

Competenties

- 4.1 Wettelijke kaders van de naburige rechten 58
- 4.2 Inhoud van de naburige rechten 59
- 4.3 Duur van de naburige rechten 60

- 4.4 Overdracht van de naburige rechten 60
- 4.5 Handhaving van de naburige rechten 63
- 4.6 Strafbaarheid bij inbreuk op de naburige rechten 65
- 4.7 Analyse jurisprudentie naburige rechten 66
 - Samenvatting 68
 - Oefenvragen 69

- 5 Portretrecht 71**
 - Competenties
 - 5.1 Beschermingsgebied van het portretrecht 72
 - 5.2 Wettelijke kaders van het portretrecht 74
 - 5.3 In opdracht gemaakte portretten 74
 - 5.4 Portretten die niet in opdracht zijn gemaakt 76
 - 5.5 Duur van het portretrecht 78
 - 5.6 Portretrecht en opsporingsdoeleinden 78
 - 5.7 Rechtshandhaving en sancties 78
 - 5.8 Analyse jurisprudentie portretrecht 79
 - Samenvatting 82
 - Oefenvragen 84

- 6 Industriële eigendomsrechten 87**
 - Competenties
 - 6.1 Preambule 88
 - 6.2 Merkenrecht 89
 - 6.3 Inhoud van het merkenrecht 91
 - 6.4 Tekeningen- en modellenrecht 94
 - 6.5 Octrooirecht 95
 - 6.6 Handelsnaamrecht 97
 - 6.7 Kwekersrecht 98
 - 6.8 Databankenrecht 99
 - 6.9 Chipsrecht 100
 - 6.10 Ongeoorloofde mededinging 101
 - 6.11 Analyse jurisprudentie industriële eigendomsrechten 103
 - Samenvatting 104
 - Oefenvragen 107

- 7 Internet en intellectuele eigendomsrechten 109**
 - Competenties
 - 7.1 Achtergrondinformatie 110
 - 7.2 Downloaden en uploaden 111
 - 7.3 Juridische invalshoeken van internet 113
 - 7.4 Aansprakelijkheidsaspecten 119
 - 7.5 Analyse jurisprudentie internet en intellectuele eigendomsrechten 120
 - Samenvatting 122
 - Oefenvragen 124

- 8 Mediarecht 127**
 - Competenties
 - 8.1 Preambule 128
 - 8.2 Wettelijke kaders 128
 - 8.3 Europese Richtlijn 129
 - 8.4 Mediawet 2008 130

- 8.5 Mediabesluit 2008 [131](#)
- 8.6 Het Commissariaat voor de Media (CvdM) [132](#)
- 8.7 Botsende grondrechten [133](#)
- 8.8 Analyse jurisprudentie mediarecht [134](#)
[Samenvatting 136](#)
[Oefenvragen 137](#)

9 Mediadiensten [139](#)

Competenties

- 9.1 Inhoud mediadiensten [140](#)
- 9.2 Traditionele media [140](#)
- 9.3 Tv-format en filmwerken [141](#)
- 9.4 Het publieke omroepbestel [143](#)
- 9.5 Commerciële omroepen [145](#)
- 9.6 Omroep en presentatoren [146](#)
- 9.7 Moderne media [146](#)
- 9.8 Sociale media en privacy [148](#)
- 9.9 Analyse jurisprudentie mediadiensten [152](#)
[Samenvatting 153](#)
[Oefenvragen 155](#)

Antwoorden oefenvragen [156](#)

Lijst van afkortingen [163](#)

Literatuur [165](#)

Jurisprudentieregister [167](#)

Over de auteurs [168](#)

Register [169](#)

Inleiding

In dit boek wordt aandacht besteed aan de privaatrechtelijke regulering van commerciële activiteiten. De bescherming van de 'voortbrengselen van de menselijke geest' ofwel de intellectuele eigendomsrechten spelen hierbij een belangrijke rol. Het intellectuele eigendomsrecht is een rechtsterrein dat een steeds boeiender, maar ook steeds gecompliceerder aanblik biedt. Een bonte verzameling prestaties vindt in het recht bescherming en er komen nog steeds nieuwe beschermingsvormen bij, zoals het databankenrecht. Daar komt nog bij dat de intellectuele eigendom bij uitstek een gebied is waar de internationale invloed zeer groot is; het wemelt van de verdragen.

Mediarecht heeft sinds de komst van het internet zeer grote ontwikkelingen ondergaan. In alle organisaties zijn technologische systemen en voorzieningen tegenwoordig een dagelijks onderdeel van de werkzaamheden van professionals geworden. Door de voortdurende, groeiende behoefte aan informatie en communicatie en de daarmee samenhangende technologische ontwikkelingen zijn het intellectuele eigendomsrecht en het mediarecht niet alleen belangrijker, maar ook gecompliceerder geworden. Wetgeving en rechtspraak op auteursrechtelijk gebied zijn voortdurend in beweging. Verder vinden er continu ontwikkelingen plaats op het gebied van intellectuele eigendomsrechten, zoals de plannen van de Europese Unie met betrekking tot de collectieve organisaties of de bezwaren tegen het systeem van de thuiskopieheffing of de mate waarop computerprogramma's bescherming genieten. Professionals zijn in de uitoefening van hun beroep voor een groot deel afhankelijk van de beschikbaarheid van gegevens. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van op papier weergegeven gegevens naar elektronisch opgeslagen gegevens in databanken.

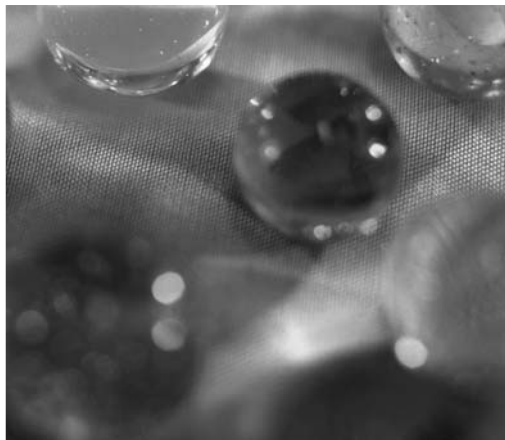
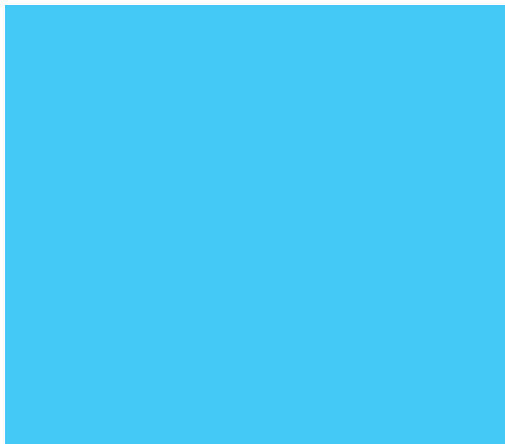
Het boek *Eigendomsrecht & Mediarecht* beoogt dat de lezer de formele en materiële eisen kan noemen van de verschillende eigendomsrechten. Men kan deze eisen toepassen in bedrijfsjuridische vraagstukken op het gebied van de intellectuele eigendom, hierbij gebruikmakend van de relevante wetten regelgeving en jurisprudentie. Het doel van dit boek is tevens studenten de juridische en functionele kennis van intellectuele eigendomsrechten en mediarecht bij te brengen die nodig is om na te denken over actuele juridische vraagstukken. De student verkrijgt inzicht in de basisprincipes van de intellectuele eigendomsrechten en krijgt handvatten om in de toekomstige beroepspraktijk bedrijfsjuridische vraagstukken te analyseren en te beantwoorden.

Het boek biedt een inleiding en een basis voor verdere verdieping op het gebied van onder andere auteursrecht, merkenrecht, octrooirecht, tekeningen- en modellenrecht, handelsnaamrecht, portretrecht, databankenrecht, media-

diensten en mediarecht. In dit boek worden zowel de theoretische grondslagen als de praktijkproblemen op overzichtelijke wijze aan de orde gesteld. Gezien het belang van jurisprudentie in ons rechtssysteem wordt in elk hoofdstuk ook stilgestaan bij één of meerdere uitspraken. Deze uitspraken worden telkens in een aparte paragraaf geanalyseerd aan de hand van een aantal vragen. Elk hoofdstuk sluit af met een korte samenvatting en een aantal oefenvragen of casusposities.

Eigendomsrecht & Mediarecht is primair geschreven als studieboek voor hbo-opleidingen, maar is ook geschikt als leerboek of naslagwerk voor andere academische of hogerberoepsopleidingen of de juridische praktijk.

Mr. M. van Perzië
Mr. T.F. Visser

1

Terreinverkenning eigendomsrecht en mediarecht

Competenties

- Je verkrijgt inzicht in de basisprincipes van de intellectuele eigendomsrechten en krijgt handvatten om in de toekomstige beroepspraktijk bedrijfsjuridische vraagstukken te analyseren en te beantwoorden.
- Je kunt beschrijven wat de intellectuele eigendomsrechten globaal inhouden.
- Je kunt het belang van intellectuele eigendomsrechten beschrijven.
- Je verkrijgt kennis van diverse internationale aspecten op het gebied van intellectuele eigendomsrechten en mediarecht.
- Je kunt de relevante internationale regelgeving op het gebied van intellectuele eigendomsrechten noemen.
- Je kunt juridische achtergronden op het gebied van intellectuele eigendomsrechten aangeven.

1.1 Achtergrond eigendomsrechten en mediarecht

Voortbrengselen van de menselijke geest

De bescherming van de voortbrengselen van de menselijke geest, ofwel de intellectuele eigendomsrechten, is een rechtsterrein dat een steeds boeiender, maar ook steeds gecompliceerder aanblik biedt. Een bonte verzameling prestaties vindt in het recht bescherming en nog steeds komen er nieuwe beschermingsvormen bij, zoals het databankenrecht en IT-contracten. Daar komt nog bij dat de intellectuele eigendom bij uitstek een gebied is waar de internationale invloed zeer groot is. Het wemelt van de verdragen hieromtrent.

In de negentiende eeuw werd de Conventie van Parijs 1883 ter bescherming van de industriële eigendomsrechten in het leven geroepen. In deze conventie werd een aantal aspecten van intellectuele eigendomsrechten geregeld. Sindsdien hebben de intellectuele eigendomsrechten zich enorm ontwikkeld, aangezien men vaker geld probeerde te verdienen door middel van zijn geestvermogens om nieuwe producten te maken.

Auteursrecht en octrooirecht waren de eerste intellectuele eigendomsrechten die in de negentiende eeuw vorm kregen als gevolg van de opkomst en ontwikkeling van de drukpers en de bijbehorende publicaties, en vanwege het stimuleren van technische innovaties. In het begin van de twintigste eeuw voerde Nederland, dankzij de invloed van Philips, een nieuw octrooi-systeem in.

Intellectuele eigendomsrechten

Alle geestesproducten vallen onder het concept intellectuele eigendomsrechten. Dit concept is een verzamelnaam voor een aantal rechten dat zich afgelopen vierhonderdvijftig jaar ontwikkeld heeft. In de zestiende eeuw besefte men al dat met geestesproducten steeds beter geld kon worden verdiend dan met handel.

Gelet op het belang van intellectuele eigendomsrechten en harmonisatie van de wet- en regelgeving hieromtrent, worden er vaker internationale verdragen afgesloten zodat er geen tegenstrijdigheden voorkomen. Maar helaas zijn de betrokken landen vaak erg traag met de implementatie van die verdragen in hun nationale wetgeving. Zo is bijvoorbeeld de Europese Richtlijn over het databankenrecht van 1996 pas in 1999 door Nederland geïmplementeerd in onze nationale wetgeving. Dit heeft te maken met de nationale identiteit, waarbij de lidstaten van de Europese Unie een zekere mate van vrijheid hebben ten aanzien van de middelen die ze gebruiken om de richtlijnen te implementeren. Bovendien hebben de richtlijnen van de Europese Unie geen directe werking.

Mediadiensten

Mediadiensten hebben sinds de komst van het internet zeer grote ontwikkelingen ondergaan. Denk hierbij aan de oude media en de moderne media. Het mediarecht met de bijbehorende wet- en regelgeving is ook gewijzigd en aangepast. Door de voortdurende groeiende behoefte aan informatie en communicatie en de daarmee samenhangende technologische ontwikkelingen zijn de intellectuele eigendomsrechten en het mediarecht niet alleen belangrijker, maar ook gecompliceerder geworden. Wetgeving en rechtspraak op auteursrechtelijk gebied zijn voortdurend in beweging. Verder vinden er continue ontwikkelingen plaats op het gebied van intellectuele eigendomsrechten, onder andere de plannen van de Europese Unie met betrekking tot de

collectieve organisaties of de bezwaren tegen het systeem van de thuiskopieheffing of de mate waarin computerprogramma's bescherming genieten.

Het begrip media kan gedefinieerd worden als de communicatiemiddelen die men inzet om een grote groep mensen te bereiken. Deze middelen worden ook wel massamedia genoemd.

Massamedia

Wat mediarecht betreft is er aandacht besteed aan de juridische aspecten van traditionele media, zoals radio en televisie, maar ook aan de nieuwe media, zoals YouTube en Twitter. Mediarecht bestaat uit diverse regelingen die in verschillende wetten te vinden zijn. Zo is bijvoorbeeld de bescherming van een tv-format te vinden in de Auteurswet.

Een van de belangrijkste organen in het medialandschap is het Commissariaat voor de Media (CvdM), dat op 1 januari 1988 werd opgericht. Het Commissariaat voor de Media heeft verschillende taken en bevoegdheden, zoals registratie, het verlenen van vergunningen en toezicht en handhaving.

Commissariaat voor de Media

De Mediawet werd in 1988 in het leven geroepen. De wet is in 2008 voor het laatst grondig herzien. De Mediawet 2008 is een Nederlandse wet, die in het bijzonder de toelating tot het omroepbestel met betrekking tot radio en tv regelt. De Mediawet stelt verder eisen aan de omroepen, onder andere in verband met mediapluriformiteit ofwel de inhoudelijke verscheidenheid.

Mediawet

1.2 Intellectuele eigendomsrechten

Het concept 'intellectuele eigendom' (afgekort: IE) duidt de voortbrengselen van de geest ofwel het product aan. En het concept 'intellectuele eigendomsrechten' (afgekort: IER) belicht de juridische benadering ten behoeve van het recht tot bescherming. Het mag duidelijk zijn dat niet alle producten in de zin van IE een juridische bescherming genieten in de geest van IER. Zo zijn er bij een domeinnaam, die als een intellectuele eigendom aangemerkt kan worden, geen apart intellectuele eigendomsrechten voorhanden.

Intellectuele eigendom

Intellectuele eigendomsrechten

Het begrip 'intellectuele eigendomsrechten' omvat diverse wetten. Er wordt getracht om iedere wet alle andere regels te laten uitsluiten, zodat een geestesproduct maar door één soort wetgeving beschermd wordt. Maar dit is in de praktijk niet altijd mogelijk. Zo kan een logo bijvoorbeeld zowel onder het merkenrecht als onder het auteursrecht vallen.

De geschreven regels met betrekking tot de intellectuele eigendom vallen onder het privaatrechtelijke mededingingsrecht.

Een werk beschermen is soms lastig. Octrooi- en auteurswetten eisen een behoorlijke mate van uitwerking van een idee. Een idee is dus juridisch niet of nauwelijks te beschermen. Echter, de regels met betrekking tot intellectuele eigendomsrechten zoals octrooien, auteursrecht of merken, bieden een uitweg tot de bescherming, mits het werk voldoet aan de bepalingen van deze regels.

Idee

Voor een depot van een nieuwe uitvinding in de zin van octrooirecht geldt dat de uitvinding nog niet mag bestaan, en bovendien geen triviale variatie mag zijn op iets dat al bestaat. In de creatieve wereld en voor een creatief

Octrooirecht

Auteursrecht

werk, zoals een muziekstuk of boek, is het auteursrecht de beste vorm van bescherming. Net als een uitvinding moet het werk dat bescherming vraagt op grond van het auteursrecht, voldoende uitgewerkt zijn. Bij nieuwe werken dienen concrete elementen te verschillen van bestaande werken, zodat er geen sprake kan zijn van inbreuk. Dus een format of concept is pas beschermd als het concreet en voldoende vastgelegd is. Een naam of slogan voor een product of dienst kan als merk worden beschermd door middel van het merkenrecht. Het merkenrecht geldt pas na registratie van het merk en het gebruik van het merk door de merkhouders ten behoeve van zijn/haar onderneming.

Merkenrecht

Voordat men zijn of haar nieuwe uitvinding laat registreren om van de nodige juridische bescherming te kunnen genieten, kan men onderling een non-disclosure agreement ofwel geheimhoudingsovereenkomst afsluiten. Op basis van deze overeenkomst zullen de betrokkenen bepaalde zaken geheim moeten houden. Er is echter geen sprake van een verplichting om zo'n non-disclosure agreement te tekenen. Als partijen een geheimhoudingsovereenkomst met elkaar afsluiten, dan beloven zij elkaar om de desbetreffende uitvinding geheim te houden. Bij overtreding van de overeenkomst kan men schadevergoeding eisen.

**Geheimhoudings-
overeenkomst****Wettelijke kaders van intellectuele eigendomsrechten**

Er wordt bij intellectuele eigendomsrechten onderscheid gemaakt tussen de industriële eigendomsrechten, zoals octrooien, patenten, uitvindingen, handelsmerken en modellen, en de artistieke eigendomsrechten, zoals het auteursrecht, de naburige rechten, de bescherming van de databanken en van computerprogramma's of software.

Voor het samenvattende schema van intellectuele eigendomsrechten, zie tabel 1.1.

**Industriële eigen-
domsrechten****Artistieke eigen-
domsrechten****TABEL 1.1** Indeling intellectuele eigendomsrechten

Intellectuele eigendomsrechten	
Artistieke eigendomsrechten	Industriële eigendomsrechten
Auteursrecht*	Octrooirecht
Naburige rechten	Merkenrecht
	Handelsnaamrecht
	Modellen- of tekeningenrecht
	Kwekersrecht
	Chipsrecht
	Databankenrecht

* Opgelet: de bescherming van databanken of computerprogramma's of software vallen onder het auteursrecht.

In de volgende hoofdstukken wordt nader stil gestaan bij een aantal van de in tabel 1.1 genoemde rechten, zoals auteursrecht, portretrecht, naburige rechten, merkenrecht en databankenrecht.

1.3 Internationale regels ter bescherming van intellectuele eigendomsrechten

Internationale verdragen en Europese wet- en regelgeving hebben een enorme invloed op intellectuele eigendom. Deze internationale regels waarborgen onder andere het gelijkheidsbeginsel en zorgen ervoor dat scheppers van geestesproducten een rechtvaardige behandeling krijgen.

Gelijkheids-
beginsel

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de Europese wet- en regelgeving met betrekking tot intellectuele eigendomsrechten, aangezien het communautaire beleid gericht is op de harmonisatie van de wetgeving in de lidstaten. Derhalve is het wenselijk dat alle lidstaten de Europese richtlijnen zo snel mogelijk implementeren in hun nationale wetgeving.

Arrest inzake Costa/ENEL (zaak 6/64; LJN BE3134)

Op 15 juli 1964 heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen inzake het arrest Costa/ENEL (zaak 6/64; LJN BE3134) een uitspraak gedaan die te maken heeft met de suprematie van het Europees Gemeenschapsrecht over nationale wetgeving van de Europese lidstaten. In dit arrest stelde het Hof dat de nationalisatiewet niet in strijd was met het EEG-verdrag. Het Hof stelde dat het Europees recht voorrang heeft boven het nationaal recht van de lidstaten. Verder zorgde het Hof in dit arrest ervoor dat deze suprematie voor zowel monistische als dualistische lidstaten zou moeten gelden.

Algemene rechtsbronnen met betrekking tot intellectuele eigendomsrechten zijn:

- Conventie van Parijs 1883;
- Berner Conventie 1886;
- World Intellectual Property Organization (WIPO Auteursrechtverdrag 1996);
- Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS-verdrag 1994);
- Europese regelgeving (o.a. EG-verdrag, EU-verdrag, verordeningen en richtlijnen);
- nationaal recht.

De assimilatieregel is een belangrijke bepaling uit de genoemde verdragen. Deze regel is gericht op het bereiken van een zo gelijk mogelijke behandeling van gelijke zaken in de verschillende aangesloten landen.

Assimilatieregel

De Berner Conventie 1886 regelde voor het eerst de auteursrechten tussen een aantal West-Europese landen, onder andere België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland. Nederland voegt zich later aan dit verdrag toe, tegelijk met de invoering van de Auteurswet 1912. Inmiddels hebben ongeveer 160 landen zich aangesloten bij deze conventie.

Berner Conventie
1886

In 1952 werd de Universele Auteursrecht Conventie 1952 (afgekort: UAC) in het leven geroepen ter bevordering van internationale bescherming op het gebied van auteursrechten. Echter, deze conventie is louter historisch nog van belang en de bepalingen van deze conventie kunnen niet opgeroepen worden als een land al aangesloten is bij de Berner Conventie.

Universele
Auteursrecht
Conventie 1952

Om internationaal auteursrechtelijke bescherming te krijgen spelen diverse wet- en regelgeving op Europees en internationaal niveau een belangrijke rol. Want internationale auteursrechtelijke bescherming gaat uit van het gelijkheidsbeginsel voor alle onderdanen. Verder kan de assimilatieregel toegepast worden mits het betreffende land is aangesloten bij de Berner Conventie of de Universele Auteursrecht Conventie. Een land dat partij is bij deze verdragen, dient aan een buitenlandse auteur dezelfde bescherming te bieden als die welke wordt aangeboden aan haar eigen onderdanen, op grond van artikel 5 lid 1 Berner Conventie.

Minimumrechten

Tevens stellen de Berner Conventie en de Universele Auteursrecht Conventie op grond van artikel 19 van de Berner Conventie een aantal minimumrechten die in alle aangesloten landen rechtsgeldig zijn, met inachtneming van nationale wetgeving.

Op grond van artikel 5 Berner Conventie zullen de bepalingen van deze conventie voorgaan boven de nationale wetgeving in het geval van discrepanties. Bovendien wordt in artikel 5 lid 2 Berner Conventie bepaald dat de auteursrechtbescherming niet afhankelijk mag zijn van registratie, depot of andere clausules.

World Intellectual Property Organization

De World Intellectual Property Organization (afgekort: WIPO) is een gespecialiseerd agentschap van de Verenigde Naties met betrekking tot de ontwikkeling van een internationaal intellectueel eigendomssysteem, dat innovatie en creatie zal stimuleren, aldus de WIPO (www.wipo.int).

WIPO werd in 1967 opgericht door het WIPO-verdrag, met een mandaat ter bevordering van de bescherming van intellectuele eigendom over de hele wereld door middel van samenwerking tussen staten en in samenwerking met andere internationale organisaties.

The screenshot shows the WIPO website homepage. At the top, there is a navigation bar with the WIPO logo and the tagline 'Encouraging Creativity and innovation'. Below this, there are several sections: 'New at WIPO' with a list of recent news items, 'Marrakesh Treaty - Highlights' with key points about the treaty, 'Forthcoming Events' listing upcoming conferences, and 'Diplomatic Conference' information. There are also sections for 'WIPO Assemblies 2013' and 'Global Innovation Index 2013'. The page includes social media links and a footer with contact information.

Website WIPO (www.wipo.int)

TRIPS-verdrag

Het TRIPS-verdrag (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) is in 1994 tot stand gekomen als een onderdeel van het World Trade Organization verdrag (afgekort: WTO-verdrag) ter bescherming van het intellectuele eigendom. Het geeft een bedrijf het recht een patent te behouden voor minimaal twintig jaar en geeft voor auteursrechten vijftig jaar bescherming. Ter verduidelijking: WTO is een intergouvernementele organisatie

die toeziet op de naleving van regels met betrekking tot de handel tussen de aangesloten landen.

Aangesloten landen bij dit TRIPS-verdrag dienen, door middel van eigen nationale wetgeving of geïmplementeerde internationale regels, een bepaalde mate van bescherming te bieden voor de intellectuele eigendomsrechten.

1.4 Rechtsbronnen op het gebied van eigendomsrechten

Naast de Nederlandse wetgeving over intellectuele eigendomsvraagstukken kan men zich ook beroepen op de bepalingen uit de Europese wet- en regelgeving en verdragen, voor zover deze nog niet zijn geïmplementeerd. Nederland is lid van de Europese Unie, derhalve heeft men in Nederland veelvuldig te maken met de Europese regels. In het kader van intellectuele eigendomsrechten zijn er Europese verdragen en/of richtlijnen die daarbij een belangrijke rol spelen, zoals het rapport van het Europees Parlement van 3 juni 2010 (A7-9999/2010, Committee on Legal Affairs, rapporteur: Marielle Gallo) over de handhaving van intellectuele eigendomsrechten in de interne markt.

De Europese Commissie tracht door middel van regelgeving de harmonisatie van de intellectuele eigendomsrechten binnen de lidstaten te realiseren. Maar de implementatie van deze Europese regels binnen sommige lidstaten verloopt niet altijd soepel. In Nederland is een en ander wat dat aangaat beter geregeld. Op grond van artikel 94 van de Grondwet gaat een verdrag boven de nationale wetten. Daarom wordt in de praktijk veel gebruikgemaakt van de internationale en Europese wetgeving bij het ontbreken van wettelijke kaders in Nederland.

De belangrijkste rechtsbronnen in Nederland met betrekking tot de nationale en internationale eigendomsrechtelijke vraagstukken zijn:

- Auteurswet 1912;
- Berner Conventie 1886 (afgekort: BC);
- Universele Auteursrecht Conventie 1952 (afgekort: UAC);
- Wet op de naburige rechten;
- Verdrag van Rome;
- Verdrag van Genève;
- Databankenwet;
- Rijksoctrooiwet;
- Benelux Merkenwet en Handelsnaamwet;
- Benelux Tekeningen- en modellenwet;
- Mededingingswet;
- ongeschreven regels;
- jurisprudenties en doctrine.

Rechtsbronnen
IE

In Nederland speelt de Auteurswet van 1912 een prominente rol bij geschillenbeslechting in het kader van problematiek rondom auteursrechtelijke vraagstukken. Tevens biedt de Auteurswet 1912 bescherming aan alle werken die in Nederland zijn gepubliceerd, ongeacht de nationaliteit van de auteur of de maker. Verder kunnen alle buitenlandse auteurs die partij zijn van de Berner Conventie of de Universele Auteursrecht Conventie, een beroep doen op onze Auteurswet in de zin van artikel 47 Auteurswet.

Auteurswet 1912

1.5 Medialandschap

Medialandschap Technologische ontwikkelingen zorgen ervoor dat het medialandschap steeds in beweging is. De veranderingen in het medialandschap worden enerzijds beïnvloed door de ontwikkelingen in de informatie- en communicatietechnologie en anderzijds door wat mensen daarmee doen.

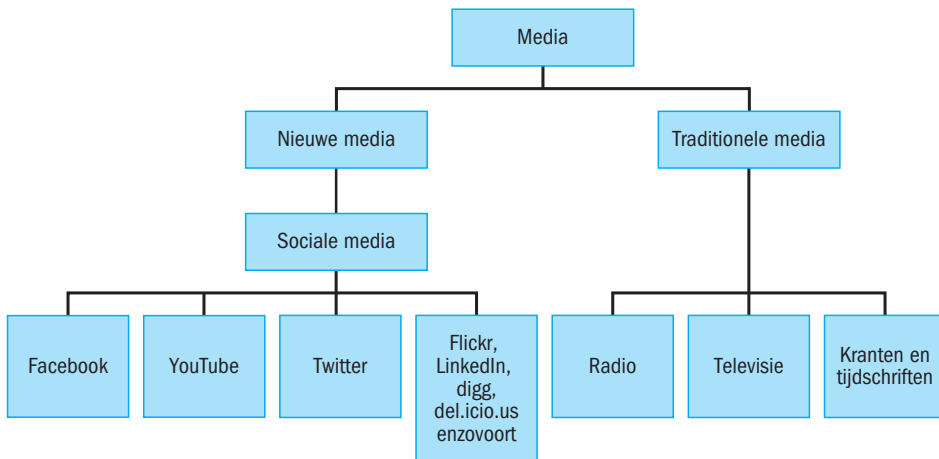
World Wide Web

Mediabereiksonderzoeken

Door de maatschappelijke behoefte aan meer automatisering en door de technische ontwikkelingen – denk aan de capaciteit die een computer tegenwoordig biedt – heeft de computer een razendsnelle ontwikkeling doorgevoerd. Ongetwijfeld kan gezegd worden dat de computer, en in het bijzonder internet, enorm veel invloed heeft gehad op het medialandschap. In 1989 werd de eerste aansluiting op internet gemaakt en drie jaar later lanceerde Tim Berners Lee het World Wide Web (WWW).

Sinds 2011 voert TNS-NIPO de Media Standard Survey (MSS) uit in opdracht van de organisaties die verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste mediabereiksonderzoeken: STIR, SKO, NLO en NOM. Uit de rapportage van februari 2013 blijkt dat ruim 92% van alle Nederlanders van 13 jaar of ouder thuis toegang heeft tot internet. Het internetgebruik op het werk is met 40% gelijk gebleven. Internetten elders (dus niet thuis of op het werk) is licht gestegen van 34,6% in 2011 naar 36,3% in 2012. Het aantal mensen dat daadwerkelijk gebruikmaakte van internet steeg naar 12,5 miljoen, aldus kijkonderzoek.nl.

FIGUUR 1.1 Het medialandschap

Tot de informatie- en communicatietechnologie behoren verschillende middelen op het gebied van media en communicatie, waarmee professionals dagelijks te maken krijgen bij het uitoefenen van hun werkzaamheden, zoals telefonie, tv, radio, personal computer (afgekort: pc), internet en e-mail. Het medialandschap bestaat tegenwoordig uit de traditionele media, zoals radio, televisie, kranten en tijdschriften, en de nieuwe media. 'Sociale media' is een verzamelnaam voor diverse websites waarmee men met elkaar kan communiceren en/of allerlei informatie kan delen. Onder die informatie kan ook het delen van muziek, films en persoonlijke video's worden verstaan. Het medialandschap is in figuur 1.1 uiteengezet (op pagina 18).

Personal
computer

1

1.6 Het analyseren van rechterlijke uitspraken

In dit boek wordt een aantal belangrijke uitspraken belicht die helpen bij het duiden van de kernbegrippen in het eigendoms- en mediarecht. Als gevolg van ontwikkelingen in de samenleving, zoals de digitalisering, maken rechtsregels en juridische begrippen een ontwikkeling door. Zo worden tegenwoordig bijvoorbeeld bepaalde voortbrengselen als werk in de zin van auteursrecht aangemerkt, die men tot een aantal jaren geleden niet kon beschermen. Door deze ontwikkelingen vindt voortdurend een vertaalslag plaats in rechterlijke uitspraken naast de wijziging in de wettelijke kaders. Daarom vormt jurisprudentie een van de belangrijkste rechtsbronnen.

Tijdens de geschillenbeslechtingen bij de rechterlijke macht worden wet- en regelgeving gebruikt, maar de rechter zal deze regels steeds moeten interpreteren om ze passend te maken voor het concrete geschil. Daarnaast gebruiken veel rechters de eerdere uitspraken in soortgelijke geschillen. Rechters houden zich aan uitspraken van rechtscolleges die hoger in de hiërarchie staan.

Jurisprudentie

Gezien het belang van jurisprudentie in ons rechtssysteem wordt in elk hoofdstuk stilgestaan bij één of meerdere uitspraken. In de laatste paragraaf van elk hoofdstuk wordt een uitspraak geanalyseerd aan de hand van een aantal vragen.

De meeste rechterlijke uitspraken worden gepubliceerd in vakliteratuur of vaktijdschriften, zoals het *Nederlands Juristenblad* (afgekort: NJ). Er vindt echter steeds meer een verschuiving plaats van op papier weergegeven gegevens naar elektronisch opgeslagen gegevens in databanken. In Nederland heeft een aantal uitgevers (o.a. Sdu en Kluwer) diverse juridische databanken. Toegang tot de meeste van deze portals is te verkrijgen tegen betaling bij de betreffende uitgevers. Men kan tegen betaling een abonnement over een bepaald onderwerp aanschaffen. Deze databanken bevatten de Nederlandse wet- en regelgeving en de jurisprudentie, maar er zijn ook tal van gratis te raadplegen portals.

De volgende websites bevatten jurisprudentie op het nationaal niveau met betrekking tot eigendomsrechten of media:

- Rechtspraak.nl;
- Jure.nl;
- Internetrechtspraak.wikispaces.com (jurisprudentie-website van Informatietechnologie en Recht van de Universiteit Utrecht);
- Raadvanstate.nl;
- Jwb.nl;
- Mrjurre.nl.

Civielrechtelijke uitspraak

Voor het lezen en analyseren van een civielrechtelijke uitspraak in eerste aanleg dient men de volgende onderdelen te herkennen en de betekenis ervan te weten:

De aanhef/inleiding

Dit deel vermeldt de gegevens van de zaak en de procespartijen en hun vertegenwoordigers/gemachtigden. Eiser is degene die de civiele procedure aanspant en gedaagde is degene tegen wie de vordering is gericht; hij is de tegenpartij van de eiser.

Het verloop van de procedure

Dit onderdeel beschrijft in het kort de gang van zaken die aan de procedure bij de rechter vooraf is gegaan.

De feiten

Hierin worden de juridisch relevante feiten van het geschil weergegeven.

De vordering en het verweer

Dit deel bevat datgene dat door eiser gevorderd wordt en het verweer daartegen van gedaagde.

De overwegingen en het oordeel van de rechter

De rechter zet hierin zijn standpunt uiteen. Dit is dus het belangrijkste gedeelte van de uitspraak.

De beslissing/het dictum

Hierin staat de eindconclusie van de rechter.

Opgelet: de arresten van de Hoge Raad bevatten een aantal extra onderdelen, zoals Conclusie Advocaat-Generaal (afgekort: A-G) of Procureur-Generaal (afgekort: P-G) en Cassatiemiddelen.

Strafrechtelijke uitspraak

Voor het lezen en analyseren van een strafrechtelijke uitspraak dient men de volgende onderdelen te herkennen:

De aanhef/inleiding

Dit deel vermeldt de gegevens van de zaak en de procespartijen. Verdachte is degene over wie aanwijzingen bestaan dat hij mogelijk een strafbaar feit heeft gepleegd. De wet spreekt over 'een redelijk vermoeden van schuld'. Een verdachte is pas *dader*, nadat hij is veroordeeld. De andere partij is de officier van justitie. Hij is vertegenwoordiger van het Openbaar Ministerie in de rechtszaal en brengt de zaak voor de rechter. Bij een strafzitting krijgt hij het woord voor het zogenaamde requisitoir. Daarin geeft de officier van justitie aan welke feiten naar zijn mening bewezen moeten worden verklaard en welke straffen of maatregelen daarvoor moeten worden opgelegd.

De tenlastelegging

Hierin staat waar de officier van justitie de *verdachte* van beschuldigt.

De standpunten van partijen

Dit deel bevat datgene dat door de officier van justitie gevorderd wordt en het verweer daartegen van de verdachte.

De overwegingen en het oordeel van de rechter

De rechter zet hierin zijn standpunt uiteen. Het is dus het belangrijkste gedeelte van de uitspraak.

De beslissing/het dictum

Dit bevat de eindconclusie van de rechter.

Samenvatting

De bescherming van de voortbrengselen van de menselijke geest ofwel de intellectuele eigendomsrechten is een boeiend, maar steeds gecompliceerder rechtsterrein. Alle geestesproducten vallen onder het concept intellectuele eigendomsrechten. Dit concept is een verzamelnaam voor een aantal rechten dat zich de afgelopen 450 jaar ontwikkeld heeft. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de industriële eigendomsrechten en de artistieke eigendomsrechten.

Er vinden continu ontwikkelingen plaats op het gebied van intellectuele eigendomsrechten, zoals de plannen van de Europese Unie met betrekking tot de collectieve organisaties of de bezwaren tegen het systeem van de thuiskopieheffing of de mate waarop computerprogramma's bescherming genieten. Daar komt nog bij dat de intellectuele eigendom bij uitstek een gebied is waar de internationale invloed zeer groot is.

Gelet op het belang van intellectuele eigendomsrechten en harmonisatie van de wet- en regelgeving hieromtrent, worden er vaak internationale verdragen afgesloten. De internationaal privaatrechtelijke regels spelen daarbij een belangrijke rol. Deze internationale regels waarborgen het gelijkheidsbeginsel, zodat er geen tegenstrijdigheden voorkomen. Echter, de betrokken landen zijn vaak erg traag met de implementatie van die verdragen in hun nationale wetgeving.

Een werk beschermen is soms lastig. Octrooi- en auteurswetten eisen een behoorlijke mate van uitwerking van een idee. Voor een depot van een nieuwe uitvinding in de zin van octrooirecht geldt dat de uitvinding nog niet mag bestaan en bovendien geen triviale variatie mag zijn op iets dat al bestaat.

Mediarecht is sinds de komst van het internet ingrijpend veranderd. In alle organisaties zijn tegenwoordig technologische systemen en voorzieningen aanwezig die een dagelijks onderdeel van de werkzaamheden van professionals zijn geworden. Door de voortdurend groeiende behoefte aan informatie en communicatie en de daarmee samenhangende technologische ontwikkelingen zijn de intellectuele eigendomsrechten en het mediarecht niet alleen belangrijker, maar ook gecompliceerder geworden.

Het medialandschap is steeds in beweging gelet op de technologische ontwikkelingen. Ongetwijfeld kan gezegd worden dat de computer, en in het bijzonder internet, een enorme invloed hebben gehad op het medialandschap. Dat bestaat tegenwoordig uit de traditionele media, zoals radio, televisie, kranten en tijdschriften, en de nieuwe media, bijvoorbeeld de sociale media.

Een van de belangrijkste organen in het medialandschap is het Commissariaat voor de Media. Het CvdM heeft verschillende taken en bevoegdheden, zoals registratie, het verlenen van vergunningen en toezicht en handhaving.

Oefenvragen

1

-
- 1.1** Wat is de verzamelnaam van de bescherming van de voortbrengselen van de menselijke geest?
 - 1.2** Welke twee rechten waren de eerste intellectuele eigendomsrechten die in de negentiende eeuw vorm hebben gekregen en waarom?
 - 1.3** Wat is het verschil tussen artistieke eigendomsrechten en industriële eigendomsrechten?
 - 1.4** Welke specifieke wetten bestrijken de industriële eigendomsrechten?
 - 1.5** Noem de algemene rechtsbronnen met betrekking tot intellectuele eigendomsrechten.
 - 1.6** Wat heeft de Universele Auteursrecht Conventie 1952 bevorderd?
 - 1.7** Waarin is de World Intellectual Property Organization gespecialiseerd?
 - 1.8** Noem de belangrijkste wettelijke bronnen in Nederland met betrekking tot de nationale en internationale auteursrechtelijk vraagstukken.
 - 1.9** Welk orgaan zorgt voor de vergunningen in het kader van het omroepbestel?
-